

Liber Anselmi

Libertatis siquē modos tres dici
m^o eē: libertatē vicz actōis quā
oēs volūt: id est vt libere facere
possint q̄ volūt. Dicif etiā libertas intel
ligētie quā nō oēs volūt. Est etiā libera
tas recte volūtatis q̄ sp est bona: hanc
paucissimi volūt: id ē: vt ea velint q̄ dñt
Notādū q̄ libertas actōis sine liberta
te bone volūtatis sp est mala. Verū li
bertas intelligēdi ē media q̄ bona est q̄
nēscūq̄ libertati recte volūtatis adhēt
Mala at̄ cū sine illa ē hz pmo q̄s q̄libz
libertatē intelligēdi: id ē scit intelligere
qd̄ sibi expedit velūt illā ī bono z sic p
merebit̄ adipisci libertatē intelligēdi q̄c
qd̄ expedit volēdi q̄cūq̄ debet agēdi
q̄cqd̄ pdest. Sub libertate volēdi est li
bertas arbitrij. **De venationē diaboli**

Diabolus p peccati suggestionē
q̄tidie id ad venādū: eos vō in
tra retia sua retinz q̄s nec dolor
p pctō ppo afficit. Illos at̄ iā admittē
incipit: q̄s p carnis intēperie lugere iaz
p̄spicit. Quosdā at̄ tercū ordis sanat
id est a carnalib^o z spūalib^o pctis oīno
p̄dit p̄mi oīo lugeat: doleat adhuc scōi:
tercū vero gaudeat. **Deus nō hor**

Horere deus dñ (reat peccati).
Diam peccatricē: non q̄ horreat
pctm̄ qz nihil est iusticia debita
quā ibi amaret: vt dicimus nos horrere
domū in q̄ nec est qd̄ amem^o: s̄ h̄ z illud
imprope: vtutib^o igif adheream^o post
ponēdo vitia: z h̄ patiētā amplectēdo
cū iugi exercitio. Patiētia etenī v̄l q̄li
bet virtus sine exercitio q̄s plūbea lan
cea est.

Incipit anselm^o de mēsuratōe crucis

Boniam iu
bēte filio tuo xp̄o: pfecti esto
te sicut z p̄ v̄f celestis pfect^o
est: z ap̄lo exhortate: vt ad pfectionē fe
ramur: oib^o mōis ad pfectionē vite ten
dere dēmus. **Lēdētes at̄ sine ductore er**

rare possum^o optie consulit nobis in eo
bonitas tua de^o meus q̄ eūdē vnicū tu
uz nobis iductorē tradere dignat^o es vt
nobis factis z verbis viā veritat^o ofide
ret ac doceret. **L**ui etenī vt eū cōfidēter
seq̄remur pfectionis testionū phibuiti
dicēs: h̄ est fili^o meus dilectus in q̄ mibi
bñ cōplacui: ip̄m audite. **I**pe igif vt fa
ceret volūtate tuā qd̄dā cōpēdium vie
pfectōis breuib^o sub x̄bis s̄z plimū pō
derosis nobis ostēdit dicēs. **S**i q̄svult
venire post me: abneget semeti^oip̄m: z tol
lat crucē suā z seq̄tur me. **I**n quib^o ver
bis ostēdit paucitatez pfectoz libertate
arbitrij eū seq̄ volētū: ip̄e tñ vult n̄ eē
ductor. **I**nitiū vie pfectōis mediuz z fi
nis z q̄ intētōe sit ambulādū. **S**ingula
aūt ī suis locis patebūt. **P**aucitatez pfe
ctoz innuis dñe in eo q̄ dicis. **S**i quis
q̄s aliq̄s ex mltis vult p^o me venire: et
q̄re h̄ deus me^o nisi ex qd̄a torporet pu
sillanimitate nimia eo q̄ pleriq̄ aim su
um ad tēdēdū sursū cogere nolūt: z pfe
ctā viā attemptare nō audēt.

Ascif at̄ pusillanimitas etiā nimio
timore: maxie ppter pctā p̄terita:
eo q̄ minus p̄pa respiciūt merita: p̄t
utilitatē q̄ nimis timēt impedimēta: et
q̄ statim nō sentiāt se p̄ficere q̄ttidiāos
lapsus: z q̄ tuā min^o cōsiderāt bonitas
tē. **I**sta etiā sepe mltos repellūt: ne au
deāt attēptare viā pfectā: imoz ip̄os in
cipiētes sepe in tñ deiciūt: vt pcedere
se posse despant. **S**ed p̄mū scz nimī^o ti
mor ppter pctā p̄terita nō debet nos im
pedire: qz etsi bñ eis vtimur oīa p̄panf
no b̄ in bonū p̄standi nimīā bonitatē tu
am p̄gscēdi te atqz amādī z laudandī.
Notādū vō q̄ p̄ncipaliter tria dāna sūt
in pctis. s̄ q̄ ī eis mēmur penā etnā: de
mēmur etnā b̄itudiēm: t̄ps qd̄ pessimū
est sine amore z laude n̄fi creatoris expē
dim^o. **P**ria duo p̄tinēt ad hoīem: terci
um vō ad tuū dānū p̄tinere videt̄ deus
de^o meus. **L**ū ḡ ex idēbita z nimia mīa

De mensuratione crucis

tua iam morti nos deputatos reuocare digneris ad vitam tuam: tam fideliter ad te defertur
puerit ut dona nostra dissimularem: et modo
dis omnibus istare: ut laudem tuam quam neglexim
immo fultem in aliquo residuo nostri temporis supplem?
Quia est dominus dissimulare timorem pene propter
amorem tuum. **A**ur propter desiderium
tuum bitudinis nostre minueremus famam laudis
tue: cum ea pati eternaliter meruissemus et
propter furor tuum. **P**almum quem te laudare
quod es regnum dei ut dicitur in euangelio. **R**egnum
dei in te vos est et hoc adiuuabit vobis ex supra
benedictum. **D**a nobis domine caritatem non querentem
quod sua sit: sed quod tua sit ut non cogat timor pe-
ne tibi fuire pro peccatis vel amor nostre bitu-
dinis pro mercede: quia tempus et vires non suffi-
ciunt nobis ad laudandum te cuius bonitas ex-
uperat omnem sensum et sic pusillanimitatem ti-
mor non incutiet peccatorum. **T**erret etiam nos
quibus nostrorum proutas meritoque ne ad perfecti-
onem vite tendere audeamus: quia ad eam pro me-
redam non sufficiunt. **S**ed huic obicitur quia tu
domine iussisti nos emere et adiuturisti quia gratia
emere debemus dixisti enim. **S**itientes venite
ad aquas. **Q**uid est domine quod est viciu feruoris
in laude tua et lac munde conscie absque vl-
la commutatone debemus emere: nisi quod tibi
sufficit gratiaque par sit quod habemus tibi
dare: imo et huiusmodi quod damus tuum est. **I**ndu-
cit etiam pusillanimitatem quod indignus nos vi-
demus eo quod petimus quod vtius verum est: quia si
hodie mille annis fuisset deo etiam feruentissime
non mereret ex indigno dimidia die esse in
regem celorum. **S**ed domine non debemus considerare tamen
nostram utilitatem sed tuam laudem: cuius bonitas
erupat omnem intellectum. **P**usillanimes
etiam facit nos quia nimia impedimenta nostra vi-
demus. **S**ed domine si audaces te sequi proponimus
pro certo habere debemus quod auferas quicquid nos
retardat a laude tua. **Q**uicquid ei non au-
fers finem tuam voluntatem libenter portare de-
bemus. **S**tillicia ei nostra sepe putat ea esse im-
pedimenta quod tua occulta sapientia ad nostrum ordi-
nauit profectum. **Q**uanto terretur quod non statim senti-
mus nos proficere. **S**ed domine sepe differens quod

petit ut excites magis appetitum non differat
quod non dare sed ut aucto desiderio habun-
danti posses dare. **S**extum est quod retrahit
nos sit quod quotidiana nostri defectus. **S**ed hoc est re-
medium ut se deputemus aliquam horam diei
ad exaudiendum nos quod licet habeamus nos in inti-
oribus et exterioribus: et quicquid inuenimus quod no-
bis sit utile ad profectum ad hoc firmissime la-
borare proponamus et defectus quod scilicet reice-
studeamus. **N**on autem terreat nos si forte non
numquam aliquo die se propositum faciamus quod non mi-
nus proponamus quia longe facilius redit ad te
quod ex infirmitate facit se propositum quod quod sta-
tum suum dissimulans se non propositum emenda-
re: imo quicquid maior est ei pena quam culpa et
bonitas tua malis nostris nouit bene vti: sepe
facies defectus nostros ad augmentum humilita-
tis: prodesse ut verum sit quod septies in die ca-
dit iustus et fortior resurgit. **S**eptimo pusil-
lanies nos facit quod tuam non prope dimisimus bo-
nitatem. **C**um ei tibi orando loquimur non de-
beremus te cogitare quod dux ad exaudiendum
Sed prorem benignissimum quod etiam antequam ora-
mus scis quod sit necesse nobis et ex natu-
rali bonitate tua in infinitum propter: es ad
exaudiendum quod tuum in te est quod nos auidi ad
rogandum. **D**a dulcissime domine ut non sumus
pusillanimes sed magnanimes in infirmi-
tatis nostris nos deicere contententibus: me-
dicinam tuam gratiam proponentes non pusilla-
nimes: sed magnanimes te sequi firmius pro-
ponamus: maxime si non est in nobis tanta fortitu-
do quod pro te gignat quod exultasti ad curendam
viam currere possumus sed tamen remedium habemus
quod pro te clamare possumus. **T**rahe nos pro
te et clamorem nostrum audiat et exaudiet au-
Secundo inuis liber: (ris tuis
tate arbitry te sequi volentium in via
perfectiois cum dicitur. **S**i quis vult: quia
habet relinquens hominum voluntati: sed nunquam prouti.
Non: sed prouti tibi domine refuasti cum ois po-
testas a deo sit. **C**ur ergo causabitur homo se si
te sequi vult et non potest: certe ideo quod te non
sequitur: quia licet non possit pro se: tamen pro te quod non
ideo reseruasti tibi potestatem nostram profectus
f s

Liber Anselmi

vt non possimus q̄ oia opa nra oparis. Sicq; magis amiremur z laudem⁹ abis sū bonitatis tue q̄ eadē q̄ tu facis i nos bis grata tibi sint z accepta : z iudicas ea digni mercede: z ita q̄ etiā calicez aq̄ frigide nō dimittis absq; mercede: z eo: ipō nram allucis volūtate: quā adeo liberā ppter tui similitudinem fecisti vt cogi nō possit. Multis etiā alijs mōis ad viā x̄tatis z pfectōnis nos allucere studuisti. Cū h̄ merebamur dñe vt ad nos descēderes: z humanitatē nram tibi taz mirabiliter vnires : z in ea tāhumiliter cū hoie conuersareris nisi q̄ nos ad pfectōnē tui amoris sic puocare volebas : vt dū visibiliter deū pgnoscam⁹ p hunc inuisibiliū zc. Quis ḡ homo dign⁹ erat vt filius dei moriez p eo pateret. Aut q̄s vnq; meruit tuo corpe z sanguie refici: nisi q̄ tu deus me⁹ in h̄ ostēdisti auiditatē amoris tui circa nos: vt saltez ex multitudine z magnitudine tam mirabiliū beneficioz tuoz ad mutuā dilcōnez accēdetes cor nrm z in captiuitatē amoris tui redigeres. Innūerabilia nimis sē bñficia tua dñe q̄bus volūtate nostram excitas vt pfectez ardēter te seq̄ velim⁹ maxie autē q̄ puocarēt : imo si sic dicere liceret cogeret volūtate nram tue consideratio bonitatis ex q̄ oia bona creata pcedūt. Qui autē pauca exptus est z nō dū exercitatus de te q̄ spūs es spūaliter cogitare voluēt. Sic meditari de te poterit inchoare. Primus assumat i mentē suam aliquā aiām x̄tutibus pfectam z de illa ita specialiter cogitet quasi nulli corpi sit cōiūcta: imaginez autē in illa oēm pfectionez x̄tutū que vnq; de aliq̄ aiā poterit cogitari scz q̄ bona: q̄ dulci q̄ patiēs: q̄ misericors: q̄ sapiēs: q̄ caritatiua: q̄ fidel q̄ pia: q̄ iusta: q̄ vera: q̄ humil zc. in hūc modū zc. Cū autē circa aiām talia cogitauerit cogitet q̄ h̄ ania est similis creatori in virtutibus: q̄ eam ad similitudinem suā fecit. z postea tran-

sferat se ad creatorē: vt oia q̄ in aiā pfecta poterūt inueniri in creatorē infinita cogitet z immēsa z ea ipā naturā suam esse: z sic q̄dam mō inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt cōspiciat intellecta. h̄ est quidē initial modus cogitādī de te dñe quem q̄ sollicitē seq̄tur meditando te intrabit fontē viuū z dulcediem tue nature: que q̄to maior est oibz beneficijs tuis: tāto magis afficit nram volūtatez vt seq̄mur ardēter iesū filiū tuū ad laudē bonitatis tue nos informantem.

Tercio enī sedit nrm ductorez et instructorē cū subdit venire p me. Q̄tūcūq; curramus feruenter seq̄ndo nullus pcedit te z nullus vadit iuxta te. Oēs nos optet ire post te. Quia tu es p̄mogenitus i mltis fratribus. Primo dicis dñe discipulis venite z videte: postea dicis venite post me vt q̄s in te viderunt imitenz: deinde dicis vēite ad me oēs q̄ labo. z one. es. z ego reficiā vos zc. vt iugū tuū suauē z on⁹ tuū leue: quod qui susceperint hilariter possint portare ad glīam p̄ris tui. Tandem dicis: venite bñdicti p̄ris mei: p̄ci. reg. Sic dñe iste ē fidelissimus legatus tu⁹ qui p̄mo ponit se nobis in exēplum cū dicit: venite z videte: z postea inuitat ad veniēdū p se. Veniētes ad se vocat vt reficiat ne deficiāt. Eadē assumet ad req̄em: vbi tū req̄ez nō hēbim⁹ nocte ac die dicētes. sc̄tus. s. s. do. d. s. b. Ibi abssterges dñe oēm lacrimā ab ocul⁹ delictoz tuoz qm̄ nō erit ampli⁹ mors vltra neq; luc. zc. Sz dñe quō istō possit esse nō bñ pōt cōphēdere aiā mea q̄ aliq̄ mō expta ē q̄ta sit afflictio noscere te z non posse laudare te: cū z ipā afflictionē generet ppter gr̄itudiez q̄ licet ei affligi p eo q̄ nō p̄t laudaf te: imo oia q̄ vnq; ad laudē tuam cogitare loq̄ v̄l agere p̄t afflictionem ei generant: qz his indignam se putat: et quia tibi in nullo poterit respōdere. Sic ergo anima incarcerata in

De similitudinibus

in iuramentis crucis

ymbris collocata: sic insatiabiliter affligit p laude tua: quō satiabit cū in meridie aperit ei bonitas tua cū vtiq; videat ad plenu eā non posse laudari. Si forte dicis mihi dñe q̄ h̄ erit maximum gaudiū eius q̄ p̄fecte cognoscet bonitatem tuāz illā tā immensam q̄ eā nō poterit aliq̄ creatura plene laudare. vtz credo: q̄ de bonitatis tue immensitate gaudebit: tamē adhuc penitet eā p̄fecte non posse laudare nisi aliquo mō. **Vulnera ei** alligantēz p̄ cūssure plage eius sanantur qz tūc p̄mū oleū additū esset camio. **Quā** si placet tibi dñe credo q̄ etiā pena z afflictio laudis tue quā h̄z h̄ aīa ibi satiabit z alligabit pallio laudis cuz tu q̄ replet i bonis desiderū n̄m t̄m dederit te laudare q̄tum desideram: immo lōge sup̄ desideratū. Sic enī dixisti qz vos plorabitis z flebitis nūc mūd^o aut gaudebit. **Tristitia v̄ra** v̄retur in gaudium. **Sanata** autē pena quā h̄ habuit z impleto qd̄ h̄ desideravit aliā penaz p̄ maiori laudatōe ibi sicut nec h̄ a se habere non pōt. **Tu** etiā nō dabis ei q̄ oīa disponis in numero pōdere z mēsurā: qz tūc non erit amplius flēdi sed ridendi cū apparuerit nobis tuus vnic^o filius nobis: si volumus post ip̄m venire.

Quarto ergo ostendit nobis inuitū vic q̄ debem^o post xpm venire: tuz dicit abneget semetip̄m. **Qui** ḡ in via p̄fectōis vult seq̄ xpm iherosolimitanum laboret p̄mo vt abneget semetip̄m. **Merito** ḡ debem^o nos abnegare cū nihil iuris habeam^o in nobis. **Sūt** at̄ septē cause: q̄rū q̄libet sufficeret hoīem cōpellere vt fateat̄ se in se nihil iuris habere. **Prima** qz tu dñe nos creasti. **Sicut** ḡ nihil i nobis boni est qd̄ tu nō creaueris: ita dignū est q̄ oīa bona n̄ra sūt tua q̄ nullo mō licet auferri a te sc̄to sc̄tozuz: ne sacrilegiū p̄mittam^o. **Cur** ḡ nō abnegarem^o nos q̄ n̄i nō sum^o. **Nā** quicūq; aliqd̄ a nobis abnegamus: nec h̄ abne-

gatū p̄p̄ te cōferimus sed aliū de q̄tū libet etiā modico t̄pis spacio donamus mox alienū inuadimus. **Secūda** cā est: qz nos et̄ni morti deditos tua morte p̄ci osissima redemisti. p̄ oībus mortu^o es: vt q̄ viuūt iā sibi nō viuāt s̄ ei q̄ p̄ oīibus mortu^o ē: vt d̄t vas tuū elc̄m. **Ergo** sicut oēs z totos redemisti. **Sic** z omēs z toti tui sūt. **Qui** vult ḡ saluus eē restituat tibi illū p̄ciosissimū sāguinē quez p̄ eo fudisti. **Tercia** qz nos in ḡtos oīib^o bonis tuis z auersos a te p̄p̄ pctā a dyabolo defēdisti post q̄z a te n̄ro dño recessim^o turpiter z inique sub tua p̄tectōne esse merito nō debemus. **Sicq;** nos hostis siue defensione captiuos h̄ns ad suam volūtatem debuisset in eterna supplicia demersisse: nisi tu ex sup̄abūdātī bonitate nos defendisses ab eo: z ad penitentiā refuasses: z p̄pter h̄ac causaz p̄pe sumus tui fui q̄si ab hoste fuati. **Similiter** tui sūt q̄cūq; p̄ tuā gr̄am laqueos dyaboli euitauerint: z ideo tibi nihil auferri debet ex eo q̄ vel te d̄ate nō cecidit: vel si ceciderat est erectū. **Quarta** causa est qz cū et̄nā mortē pctis n̄ris meruissem^o tu nos reduxisti ad vitā: eā dimittendo. **Cur** ḡ tibi nō viuem^o nos penit^o abnegando a q̄ habem^o q̄ eternaliter mortui nō sum^o. **Quinta** causa est q̄ eadē bonitate q̄ nos creasti etiā cōseruas ne i nobis lū redigamur. **Quō** enī aliq̄ subsistere valeam^o nisi te cōseruāte. **Si** ḡ tu es vita n̄ra: nulli alij viuere debem^o sicut nullo alio subsistere valem^o. **Sexta** ē securitas. **Qui** enī se totū abnegat vt tu eū habeas q̄ sibi perijt vt tibi valeat q̄ sibi nihil est vt tibi aliqd̄ sit. **Si** nihil in se habet: nihil sui amittere timet: s̄ sp̄ securus est te quod tuum est cōseruare. **Si** minentur ei pene inferni vel ignis purgatorius parum timore eorum afficitur quia cantabit vacuus corā latrone viaz: z se nō timet p̄dere q̄ se abnegat. **Si** enī tu eū q̄ tu^o est ad penas mittere vel

les: sp tñ de te in bonitate sentiret paratus sustinere qđ velles: nec diceret: cur ita facis. **L**ui p̄dicta sentētia nō placet: da ei dñe se abnegare vt intelligat. **S**eptima x̄o causa deberet maxime nos vt gere: scz vt tibi vices redderemus: siue repēderem⁹: qz puer datus est nobis: et filius dat⁹ est nob q̄ das q̄tidie te nobis in cibū: z tandē dabis te nobis in p̄miū: z in mercedē magnā nimis. **D**ñe qđ dignū potit esse tātis bñficijs tuis: qđ ad hoc dignū poterim⁹ dare. **A**n optet aliquid p̄ter id nō penitus abnegare et tibi dare dulcissime dñe. **S**i vnus homo esset tanti q̄nti oēs creature q̄s vnq̄ fecisti: q̄ntis esset si daret se totū tibi q̄ dedit te totū nobis. **L**uius bonitas in infinitū p̄ponderat: qui se putat meliōrē q̄ te tm̄ de se reseruet sibi: q̄to meliōrē q̄ tu: p̄pter h̄mōi cām dicis. **S**i quis vult venire post me: abneget semetip̄m: imo dñe iā cogor dicere saluo x̄bo tuo q̄ nullus semetip̄m valeat abnegare. **Q**ui enī se abnegabit q̄ nunq̄ aliqd iuris i se habuit. **S**z dñe in h̄ x̄bo ostēdis maximāz gratitudinem tuā vt h̄ tanti estimes vt q̄ cū q̄ in se sibi aliqd iuris vsurpauerat. **S**i ab h̄ ceciderat z vltorius se tibi rape nō attēptat. **D**a mihi dñe vt me abnegē imo vt reddā qđ rapui violenter. **D**ebeamus aut̄ fm̄ legē ablatū reddere i quāz druplū vt nō solū nos s̄ z n̄ra reddam⁹ scz naturalia fortuita z gratuita. **N**aturalia sūt q̄ coīter natura oibus hominibus amīstrat. **Q**uedaz in aīa tm̄: vt intellectus z affect⁹: qđdam i corpe mediāte aīa vt quinqz sensus interiores. **R**eddamus q̄ intellectū: s̄ suū p̄p̄m reliq̄ntes q̄ nos multū a cognitiōe v̄itatis impedit. **Q**ui enī h̄ō sensu suo ita innititur vt ab eo recedere nolit: vix sensū alterius q̄tumcūqz rōnalem app̄hendit. **F**aciendū igit̄ est fm̄ aplm̄. **Q**uicunqz inter vos sapiens esse vult: stultus fiat vt sapiēs sit. **S**i enī humiliter se stultus

reputaret ad tēpus: tūc verā sapientiaz a te siue a tuis app̄hendere posset: quia vbi humilitas ibi sapientia. **P**aulus ei credidit didicisse euāgeliū in illis trib⁹ diebus cū cetus eēt. **R**eddam⁹ etiā affc̄m deo sp̄ postponēdo n̄ram volūtātē volūtati diuine: z maxie i orōne n̄ra: qz in oī orōe n̄re vtilitati suā debem⁹ preponere volūtātē: immo sua volūtas si ea recte vtimur sp̄ ē n̄ra vtilitas. **S**epe at̄ venit de p̄po sensu qz nō credim⁹ dñi volūtātē eē qđqđ circa nos cōtingit: z ita abutimur ea min⁹ grate suscipiēdo: sicut d̄t aug⁹. **O**ptim⁹ ille tu⁹ mīster ē qui nō h̄ a te audire desiderat qđ ip̄e voluerit. s̄ h̄ velle qđ a te audiet. s̄ cū his duobus scz intellectu z affectu z q̄nqz sensus exteriorē reddamus mortificādo eos ab oibus vanitatib⁹ z ad tuū obsequium cōuertēdo. **I**ā aliq̄tulū habem⁹ de p̄ma pte quā nobiscū abnegare debem⁹. s̄ de naturalib⁹ bonis. **S**c̄da ps sūt fortuita q̄ dicere possum⁹ tp̄alia z amicos. **H**ec enī oīa calcāda sunt ne impediāt tuum amorē. **A**dū enī amat te q̄ tecū aliqd amat qđ nō p̄pter te amat vt d̄t aug⁹. **V**alde deberet h̄ō indignari diligē modica quē tāte dignitatis fecisti vt ei liceat te amare. **O**cculti⁹ at̄ nocet nimī⁹ amor: amicos q̄ tp̄aliū qz tetigit se velamine caritatis ita q̄ sepe putet h̄ō caritate eē qđ dilectio ē carnal: q̄ ita dulciter z suauiter mētē captiuā tenz q̄ nesciat h̄ō qz duris vincul fuerit ligat⁹ nisi postqz fuerit absolut⁹. **S**ic totū cor n̄m tuo debem⁹ amor: qđqđ de eo alēi damus tibi subtrahim⁹. **N**ecessariū q̄ est vt oīa que fortuna nob̄ offert diligēda siue res tēpales siue amicos p̄pter te abnegemus. **T**ercia ps restitutiōis sūt q̄tuita: scz v̄tutes q̄s in sōtē suū penit⁹ restituere dēim⁹ nihil ex his nob̄ ascribēdo. s̄ tibi a q̄ oē donū p̄fc̄m p̄ eis q̄tes referēdo. **S**i oīa q̄ in his trib⁹: scz bonis naturalibus fortuitis z q̄tuitis inueniunt̄ abnegamus

De similitudinibus

nost tibi quod fraudauimus in quadruplum restitui: et hoc sit nobis initium vite perfectae sic nosmetipsos penitus abnegare.

Quanto considerandum est quale mercedem perfectio sit nobis propositum ut ambulemus per ipsum scilicet crucem nostram tollamus. **C**ruce autem a cruciatu dicitur dicitur si crucem nostram tuum fuisse diceret secundum opinionem eorum hoc intelligeret quod nesciunt quod nostra iugum tuum suauis est et onus tuum leue. **N**ec sentiunt quod bonum et quod suauis tuus sit spiritus in nobis. **D**ico autem crucem esse cruciatum cordis quem de hoc habere debemus quod non sumus ita fideles et seruientes in omni fuitio tuo et laude tua ut deberemus. **H**ec crux habet longitudinem latitudinem sublimitatem atque profundum. **D**ebemus ergo habere cruciatum eo quod non tamen humiliamur ut deberemus: et hoc est profundum crucis. **N**on tamen amamus et laudamus quod tua bonitas tua exigit et hoc est sublimitas non sumus tamen fideles ut deberemus: et hoc est latitudo quod non sepe continuamus nec laudem tuam copiose extollimus et ab infidelitate totum uisus desistimus: et hoc est longitudo. **A**d profundum humilitatis cogit nos prima propria cognitio. **S**atis enim est homini ad humilitatem cognoscere seipsum: maxime si recordamur iniquitatum nostrarum antiquarum: quod inique in conspectu tuo egimus. **D**eus meus quod reuera tantus fidelis nobis es quod etiam in peccatis nobis exitibus peccata dimittere: et gratiam tuam tam habundanter sicut uellemus largiri es paratus. **Q**uanto maiora quod de te presumit: tanto magis necesse est esse humiliari quod tanto nequius egit et te peccando quanto tu interi largi: ei benefacere cogitabas. **U**bi **B**ernardus. **Q**uanto benignius de illo tanto indignius de me sentire cogor. **I**tem defectus quotidiani humiliat eo quod ita instabilis in laude tua sumus: imo nunquam in eodem statu permanemus. **Q**uanto tu quotidie prior es ad indulgendum: tanto plus humiliat et tua delinquere bonitatem. **I**tem ponendus gratie humiliat et depmit: cum considera-

mus quod ea indigni sumus: quod magis in inferno esse merueramus. **I**tem quod tu tamen humiliatus es pro nobis domine deus meus. **I**tem quod in natura diuinitatis tue omnem excedis humilitatem cui si uelimus silari necesse habemus humiliari. **I**tem quod ad omnia fugidi sumus: ut nec amore nec laude: nec in aliquid respondere tue bonitati possumus. **H**ec et multa alia quod magis conueniunt ad humilitatem nobis sufficiunt imo superbie alium locum relinquunt. **U**alde autem necessaria est nobis profunditas humilitatis ad tuam sublimitatem: quod quanto quis se reputat indigniore tanto magis gratus est beneficiis et quanto gratior: tanto magis laudabilior. **E**t quod maxime gratus est maxime te laudabit. **D**a igitur nobis domine ueram humilitatem: id est ita cruciari: quod in hac uita non possumus ad plenum humiliari: ut sic habeamus crucis profundum

Sublimitas crucis est cruciari pro eo quod te ad plenum laudare non possumus et amare quod est amoris tui habeamus quod lingua dicere uel quis intellectus sufficiat capere nescio. **S**i aliquid gratis amare uolumus ubi melius quam in te amore nostrum locabimur. **S**i pro muneribus quis placere dabit. **S**ed quanto plus promittis: tanto magis gratis amari mereris. **S**i amari uolumus eos qui nos amant quis equum tibi nos amat. **E**t si expectamus et desideramus ut quis extorqueat a nobis amari. **N**one tu es deus meus quod tam crebro pulsas et medicas ad ostium nostrum. **D**ebere fili cor tuum mihi imo et sepe repulsus te iterum iugiter impudenter. **S**i deo aliquid uolumus diligere quod bonum tibi uedicis affert ut bonum quod totum nostrum tibi uedicis affert ut bonitatem tuam amemus et laudemus. **S**i deo aliquid dignum iudicamus amore nostro quod tanta fecimus pro te: cur non iudicamus sicut de te qui tot et tanta fecisti pro nobis. **S**i uero consideramus passiones tuas tu animam tuam pro nobis dignatissime posuisti ut totam animam nostram possideres. **I**nfinita sunt domine qui nos te amare compellunt quod om-

Liber · Anselmi

nia q̄ creasti tuaz p̄dicat bonitate: qm̄ q̄
in oibus nō intelligūt nō tibi sed tue qm̄
purēt cecitati. Sed qz p̄batio dilectōis
exhibitiō est opis. Necessē habet aīa sic
se cōformare ad dilectiōē tuā: vt sicut
te habes ad eaz: sic sp̄ se ad te habere ni-
tāt. Maxime aut̄ in istis. Primo sicut
tu amas sp̄ ius et ip̄a sp̄ amet: et hoc ostē-
dere tibi nitāt vt oēm affectū suū tue cō-
tēperet volūtati. Sūt aut̄ q̄tuor affecti-
ones ad q̄s alie reduci p̄nt. s. gaudium:
dolor: spes: et timor. Prime due sūt cir-
ca p̄sentia vel p̄terita: et alie due sunt cir-
ca futura. Sic igit̄ tibi cōformare n̄as
affectiōes debem⁹ vt de oibus q̄ tibi
aduersa sūt timeamus et doleam⁹: et que
tibi honesta de his speremus et gaudea-
mus: oēs alias affectiōes de cordib⁹ nos-
tris effugantes q̄nta vtilitas in h̄ esset
q̄ falsas et inutiles affectiōes vitaz vti-
q̄. Si hō sepe fm̄ has q̄tuor affectiōes
exaiar⁹ qm̄ aliq̄s motus sentiret: quō tu
eū eripes dñe solus nosti. Si enī originē
mōrū n̄oz diligenter aduerteremus:
sepe inuenirem⁹ eē vitij qd̄ putauimus
esse virtutis et sepe illo impedimur q̄ cre-
dim⁹ p̄moueri. Secūdo sicut sp̄ habes
nos p̄ ocul̄ tuis: ita etiā te sp̄ debem⁹ co-
gitare p̄ntem: h̄ cogit nos ab oibus co-
gitationibus nostris v̄bis factis et mō-
ribus esse sub moderamē discipline: q̄
niā nō auderet sp̄osa inboneste se habē-
re sponso suo p̄sente: imo i oibus inten-
deret tibi placere et querere a te cōsiliuz
et auxiliū: vt in oibus fm̄ tuam posset
agere volūtate. Tū aut̄ in oibus tibi pla-
cere intendim⁹: sp̄ securā cōscientiā ha-
bebimus: etiā si se aliqd̄ minus vtile p̄-
ter te intentioni n̄re ingesserit incidēter.
Tercio sicut sp̄ et cōtinue seruis nob̄ om-
nia opa n̄ra opando vel sustinendo: ne-
esse desinamus vel p̄ alios vel quocun-
q̄ mō ita nūq̄ p̄tula diei bone dz nos
p̄terire qm̄ in tuo fuitio exp̄datur.
Quarto sicut sp̄ tueris nos et custodis

ab oibus malis siue p̄ te siue p̄ tuos: ita
diligēter debem⁹ nos abstrahere ab oī-
bus q̄ nos possent i tuo fuitio impedire.
Quinto sicut largitas tua nūq̄ lassat i
dādo: ita nūq̄ debem⁹ volūtarie desis-
cere in orādo. Sexto sicut sp̄ es benign⁹
in relaxādo: ita uūq̄ debem⁹ defectib⁹
n̄ris terreri qm̄ statim post culpam veni-
am postulem⁹. Qm̄ ei cor hoīs ē distor-
tū et a te qd̄ ammō alienū multo est pro-
nūus ad leuitates et ad querenduz exteri-
us falsas p̄solatiōes q̄ sibi bñ apud se es-
set. Vñ nō est differēda acq̄sitiō venie-
ne diuturnior recessus difficiliorē redi-
tū opetur. Taliter nos debemus ad te
habere et sp̄ cruciari. Et te tm̄ nō ama-
mus vt debem⁹. Quō aut̄ te laudare de-
beam⁹ et de q̄bus gr̄as agere debeam⁹:
est in p̄ncipio sup̄ dcm̄. Da nob̄ dñe to-
to desiderio ad amandū et laudandū
te aspirare: et p̄ eo q̄ digne nō possum⁹
cruciari: et hoc nobis tollende crucis sit
altitudo.

Altitudo aut̄ crucis ē fidelitas sp̄
sp̄m̄ cruciās et dilatās vt oēs ho-
minē subiciat tue laudi ac fuitu-
ti. Hoc maxie facit hoīem in orōe cōem
coges vt q̄cqd̄ sibi v̄ aliq̄b⁹ sp̄ealius su-
is desiderat qz eos humiles qd̄ammodo
videt nihil tm̄ hoīm s̄ totū ad laudē tue
desiderat bonitatis. Unde cū fidelitas
maxie i orōe p̄sistat cōsiderādnz est qlit̄
deat orare q̄ voluerit exaudiri. Debz ei
orare sapiēter et dēter humiliter: fidelit̄
p̄seuerāter et p̄fidēter. Sapiēter vt oret
q̄ tue laudi sūt exp̄diētia et p̄rioz salu-
ti. Si v̄o i q̄busdā dubitam⁹ vtz exp̄-
diāt sicut salus corpis et s̄llia q̄ qm̄q̄ nos
cere qm̄q̄ p̄desse p̄nt p̄ his sp̄ sub cōditi-
one ē orādū. s. si tibi sit placitū et honē-
stū. Ardēter. s. deuore v̄l ad min⁹ serio-
se vt bene videamus qd̄ petēdū sit a te
intente de corde nostro petamus: non
alienis: sed proprijs verbis cordia vel
oris: quia ytraq̄ eq̄ intelligis et auscul-

mensuratione crucis
De similitudinibus

ras. humiliter vt nō de nro merito: sed
tm̄ de tua gratia confidamus: q̄uis enī
peccata dimiseris z q̄nq; aliqd tibi ser-
uire pcedas. Sp̄ tū tales nos reputare
debem⁹ quales nos ip̄os peccādo feci-
mus: q; nihil nisi malū p nos facere pos-
sumus. **Fideliter** vt in orōne offeramus
nos ad carentiā ois gaudij: z ad patien-
tiā ois pene: q̄ ad vtilitatē nram cedere
valeat p tuū adiutorū: vt in exauditiōe
desiderij nri actio tue laudem attollat.
S; dñe merebor: sic offerēdo me tibi cū
tū vt totus tuus ad hec teneat etiā si nū
q̄ volueris me exaudire. **Pseueran-**
ter vt nūq; cessare pponam⁹ a desiderio
oim q̄ tibi sūt laudabilia z honesta. **Si**
qua x̄o in nobis vel in nris supuenerit
necessitas q̄uis p hac sp̄ cū intentione
nō possum⁹ orare: tñ aliquoties cū omī
fidelitate q̄ possumus p ea orabimur.
z deinceps volūtati tue nram desiderij
pmittem⁹ sp̄ primā fidelitatē z si non in
actu: tamē in habitu retinētes. **Cōfidē-**
ter vt postulemus i fide nihil hesitātes
Sūt autē seprē cause q̄ cogūt nos tue cō-
fidere bonitati. **Prima** q; iustū eē desi-
derij tu das: z ad qd dares nisi etiā vel-
les exaudire. **Secda**: q; nō ad nram vti-
litatē: sed ad tuā glām volum⁹ exaudi-
ri. **Tercia** q; maiora que p nobis fecisti
aiant nos vt etiā de minoribus confida-
mus. **Qua** enī q̄ petere possumus tam
miora sūt q̄ q; dignanter p nobis es in-
carnatus z passus. **Quarta** q; tamfacile
est apud te in maximis q̄ in minimis
exaudire. **Quinta** q; nos ad hoc puo-
cat tue cōsideratio bonitatis. **Sexta** q;
intercessorē te iesu ch̄iste habem⁹ z oēs
sctōs. **Septima** q; infinitā ad nos ha-
bes bonitatē. **Si** enim modica dilectio
quā ad te habem⁹ ad hoc nos cogit: vt
in oibus tue volūtati libēter parere ve-
limus. **Lur** idē de inestimabili dilctōne
tūa non presumerem⁹. **Alioquin** fide-
liores vellemus apparere q̄ tu. **Si** tales

nos tibi exhiberem⁹ qualē te nobis eed
uerso non crederem⁹. **Sic** dñe orabim⁹
z ppter b̄ in orōe cōfidentiā habebim⁹
nihilomin⁹ tñ cruciabimur q; hoc digne
exequēdo oēm hoīem ad tuā laudem p
effectū trahere nō possum⁹: z amplecti
et hec spūalis nostre crucis est latitudo

Longitudo autē crucis tue to-
ti vite nre debet p̄mensurari vt
q̄uis cōsideremus tecū eē focū:
dum z te in domo tua laudare z in abyf-
so tue dulcedis absorberi tamē nō tede-
at nos portare crucē tuā: cruciari scz in
misera hac vita p tue laudis augmēto
Quid magni est dñe. **Si** tecū sim in pa-
tria vbi sum secur⁹ ab omī malo: z vbi
habeam⁹ qcqd volo: da mihi dñe: vt nū-
q; me pungendo sic supant clau timo-
ris z miserie hui⁹ vite vt ante veliz de-
scendere vel saltē deponi de cruce: q;
niā a te dñe hoc fuerit mādātū. **Sed** ne-
q; hoc desiderare vt cū b̄ cito facias me
deponi. **Sed** vt semp mallem ppter te
pendere in cruce q̄ a miserijs his facias
me i abscondito sepeliri. **Tu** eniz dñe nec
descēdisti de cruce nec sic te deponi peti-
sti. **Voluntas** q; semp affligendi p aug-
mento tue laudis crucis erit lōgitudo.
Si quis ergo vult ve. p me: tollat cru-
cē suā z seq̄tur me q̄tidie. z sic currat p
mediū vie pfectōis. **Si** nos tollim⁹: do-
mine tu ip̄e portabis

Inē autē viā pfectōis: id ē p̄fete-
rantiam in volūtate sp̄ p te pa-
tendi innuis i eo q; dicas quot-
tidie. **Si** ei vno die p̄ns q; tu iusseri cru-
cē deponere volum⁹ eā q̄tidie tollim⁹
Qui autē pseuerauerit vsq; tu eā depo-
nas hic in abundāte laudis tue z sepul-
crū ingrediet pacis eterne. **Quis** in b̄
x̄bo intelligere possum⁹ q; sicut crucia-
tus p tua laude q̄tidie deficiendo cadit
ita crucem quottidie tollere debemus:
laudis tue desiderij resumēdo. **Lur**
q̄to diuti⁹ iacet tanto difficilius tollit.

Qua vo intentōne in via ista sit ambulādū innuis vltimo cū dicis seq̄tur me. **Q**uā tam de gressu corpis q̄s de mētis possum? intelligē Quia mlti nō solū protātes crucē sed z se suspēdētes in cruce te gressu corpis se secuti. **S**equimur igit̄ te nō tm̄ gressu bonoz opm: s̄ z intentōe cordiū: vt nō solū p̄sideremus q̄bus opibus nos p̄cesseris **S**z q̄ intentōe feceris: z in hac te seq̄ studeamus. **I**nuenim⁹ aut̄ q̄ i oibus cogitatioibus v̄bis z factis tuis p̄ncipalr q̄ fieris glām tui p̄ris. **T**u ḡ dñe iesu x̄pe dirige intentōem nr̄am vt in oib⁹ glām eius q̄ramus z tuā: nos abnegādo p̄fūdū: sublimitatē: latitudinem z longitudinē crucis portādo z i ea p̄seuerando ad laudem z glām tuā. **Q**ui cū p̄rez spū sc̄to viuīs ac regnas de⁹ p̄ oia se. s. amē

Explicat anselmus de mensuratōe et laude crucis.

Incipiunt meditationes anselmi.

Domine deus meus da cordi meo te desiderare: desiderādo querere: q̄rendo inuenire: inueniēdo amare: amādo mala mea redimere: redēpta nō iterare: da dñe de⁹ cordi meo penitētie cōpūctōez: spū cōtritōem: ocul' lachrymarū fontē: manib⁹ elemosyne largitatem **R**ex me⁹ extingue i me desideria carnis z accēde vim tui amoris. **R**edēptor meus expelle a me spūm sup̄bie z concede mihi pp̄cius thesaur̄ humilitatis tue. **S**aluator meus amoue a me furozē ire: z indulge mihi serū patie. **C**reator meus euelle a me animi rācorē z largire mihi mentis dulcediem. **D**a p̄ clemētissimē solidā mihi fidē: spem cōgruam: caritatē p̄fectā. **R**ector meus auerte a me animi vanitatē: mentis incōstantiā: cordis vagationē: oris scurrilitatē: oculoꝝ elationē: vētris ingluuiē: obprobria p̄ximoz: scelera detractionum: curiosita-

tis puriginē: diuitiarū cupiditatē: potentatū rapinā: inanis glie appetitum ypocrisis malū: adulationis venenum. p̄temptū inopū: opp̄ssionē debiliū: auaricie ardozem: inuidie rubiginem: blasphemie mortē. **R**efeca in me temeritatē me⁹ factor iniquā p̄tinaciā: inq̄etudinez ociositatē: somnolentiā: pigriciā: mētis ebetudinē: cordis cecitatē: sensus obstinatōem: moꝝ trutulentia: boni inobediētiā: cōsiliū repugnatōem: lingue effrenatōem: paupes p̄redā: impotentū violentiā: innocētū calūniā. subditoꝝ negligentia: circa subditos seueritatē: aduersus domesticos impietatē. erga p̄rimos duriciā. **D**eus meus misericordia mea oro te p̄ dilectū filiū tuum da mihi opa misericordie: pietatis studia. cōpati afflictis. **S**ubuenire egenis: succurrē miseris: cōsulere erroneis: cōsolari mestos: releuare opp̄ssos. paupes recreare flebiles refouere. dimittere debitoribus p̄cē in me peccātib⁹: odientes me dilige re. p̄ malis bona reddere neminē desp̄cere s̄ honorare. bonos imitari: malos cauere: xtutes amplecti. v̄sita reiscere. in aduersis patientiā: in p̄speris cōtinētiā. custodiam oris: z ostiū circūstantie labijs meis. terrena calcare. celestia siti re. **E**cce plasmator meus multa rogauī cū nec pauca p̄merui. **F**ateor heu: fateor: nō solū q̄ postulo nō debent bona: s̄ multa mihi debent z exquisita supplicia **A**nimant me publicani meretrices z latrones q̄ a faucib⁹ hosti momētane eruti: sinibus recipiunt pastoris. **T**u enim oim factor de⁹ licet in cūctis tuis sis mirabilis opibus: mirabilior tamē in v̄s scribis crederis pietati. **Q**uā de te met p̄ quēdā tuū dixisti: miseratōes eius super oia opa eius z q̄si de singulo loquētem de vniuerso p̄lo tuo dixisti p̄fidentē misericordiā meā nō disp̄gā ab eo. **N**ullū enī sp̄nis. nullū abicis: nullū phorresis nisi q̄ te forte amēs exhorruerit. **E**x-